

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ

PAŽYMA

DĖL FINANSINĖS PASKATOS PIRMAJĄ BŪSTĄ ĮSIGYJANČIOMS JAUNOMS ŠEIMOMS
ĮSTATYMO 3, 5, 6, 7 IR 9 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
(TAP-21-1272, 21-1273; TAIS 21-27347(2))

2021-10-04 Nr. NV-2399

Vilnius

Projekto rengėjas – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

Projekto tikslas – aiškiau sureguliuoti finansinės paskatos jaunoms šeimoms, įsigyjančioms pirmąjį būstą, sąlygas bei nustatyti joms palankesnę finansinės paskatos teisinį reguliavimą (dėl subsidijos negrąžinimo atvejų, pažymos, patvirtinančios šeimos teisę į finansinę paskatą, galiojimo ir kt.).

Esama situacija:

- Jaunoms šeimoms nuo 2018-09-01 sudarytos galimybės gauti subsidiją (nuo 15 iki 30 proc. būsto kredito sumos, priklausomai nuo auginamų vaikų skaičiaus) pirmo šeimos būsto kredito daliai / pradiniam įnašui apmokėti. Būsto kredito suma – iki 87 tūkst. eurų. Teisę į finansinę paskatą pirmam būstui įsigyti turi jaunos šeimos, įsigyjančios pirmąjį būstą regione, kurio teritorijoje nekilnojamojo turto ploto vieneto normatyvinė vertė yra ne mažiau kaip 65 proc. mažesnė negu didžiausia būsto daugiabučiuose pastatuose 1 kv. m. normatyvinė vertė, kurią skelbia Nekilnojamojo turto registro tvarkytojas pagal kiekvienų metų sausio 1 d. vidutinės nekilnojamojo turto rinkos vertes. Teisę į finansinę paskatą taip pat turi šeimos, turėjusios / turinčios nuosavybės teisę būstą, kurio naudingasis plotas, tenkantis 1 šeimos nariui, yra mažesnis kaip 14 kv. m., arba turimas būstas, neatsižvelgiant į jo naudingąjį plotą, yra fiziškai nusidėvėjęs daugiau kaip 60 proc.
- Finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms įstatyme nenustatyta, kaip turi būti vertinamas turėtas / turimas turtas, kai šeimos nariams nuosavybės teisę priklausė / priklauso ne vienas būstas.
- Savivaldybės administracijos išduodama pažyma, patvirtinanti šeimos teisę į finansinę paskatą, galioja 15 dienų, bet neilgiau kaip iki tų metų gruodžio 31 d. Praktikoje susiduriama su situacijomis, kai šeimos nespėja kreiptis į kredito davėjus dėl pažymų, išduotų metų pabaigoje.
- Paramos būstui įsigyti teisinis reguliavimas dėl subsidijos grąžinimo, perleidus būstą kito asmens nuosavybėn, nėra nuoseklus – Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatyme nustatyta, kad subsidijos, suteiktos valstybės iš dalies kompensuojamo būsto kredito daliai apmokėti, grąžinti nereikia, jei už šį kreditą įsigytas būstas perleidžiamas kitam asmeniui po 5 metų, o Finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms įstatyme – per 10 metų ir kt.
- 2020 m. subsidijos išmokėtos 1202 jaunoms šeimoms ir 189 šeimoms išmokėtos papildomos subsidijos (padidėjus šeimoje auginamų vaikų skaičiui), panaudota 13,8 mln. eurų. Jaunų šeimų, turinčių teisę į finansinę paskatą kasmet auga: 2019 m. ja pasinaudojo 820 šeimų ir 55 šeimoms išmokėtos papildomos subsidijos, panaudota 8,5 mln. eurų; per 2021 m. sausio-rugpjūčio mėn. subsidijos paskaičiuotos / išmokėtos 1080 šeimoms, papildomos subsidijos – 230 šeimų (15,2 mln. eurų).

Projekto esmė, nauda. Siūloma patikslinti Finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms įstatymą:

- Nustatyti, kad teisę į finansinę paskatą turi šeima, jei asmens nuosavybės teisę turėtas / turimas turtas atitinka nustatytus būsto požymius dėl nusidėvėjimo ir naudingojo ploto, tenkančio 1 šeimos nariui, apskaičiuoto pagal šeimos narių visų nuosavybės teisę vienu metu turėtų / turimų būstų naudingųjų plotų sumą. Įtvirtinti, kad teisę į finansinę paskatą pirmajam būstui įsigyti turi jaunos šeimos, kurios nėra pasinaudojusios šia finansine paskata.
- Nustatyti, kad jauna šeima neturi teisės į finansinę paskatą, kai būstas įsigijamas iš juridinių asmenų, jei šios šeimos narys ar jo artimasis giminaitis yra vienintelis juridinio asmens dalyvis.

- Atsisakyti nuostatos, kad savivaldybės administracijos išduota pažyma, patvirtinanti jaunos šeimos teisę į finansinę paskatą, galioja ne ilgiau kaip iki tų metų gruodžio 31 d. (t.y. pažyma visoms šeimoms, nepriklausomai nuo jos išdavimo datos, galiotų vienodą laikotarpį – 15 kalendorinių dienų).
- Sutrumpinti laikotarpį, kai subsidija privalo būti gražinama, jei būstas perleidžiamas kito asmens nuosavybėn, iki 5 metų (dabar – 10 metų). Taip pat papildyti gautos subsidijos negražinimo atvejų sąrašą: kai būstas parduodamas priverstinio vykdymo tvarka arba fizinio asmens bankroto byloje; šeimoms, kurios nori perleisti būstą kito asmens nuosavybėn todėl, kad jį pakeistų į didesnę būstą toje pačioje savivaldybėje, kai būstas yra per mažas pagal nustatytą būsto naudingąjį plotą, arba nėra galimybės turėti atskirus kambarius neįgaliesiems, asmenims, sergantiems sunkiomis lėtinių ligų formomis, tėvams ir vyresniems nei 9 m. vaikams ar skirtingų lyčių vyresniems nei 9 m. vaikams.
- Patikslinti papildomos subsidijos skaičiavimo tvarką; atsisakyti perteklinių įpareigojimų kredito davėjams raštu pranešti SADM apie gautas pažymas ir apie priimtus sprendimus dėl būsto pirmajam būstui įsigyti kredito suteikimo (šie duomenys yra tvarkomi ir prieinami Socialinės paramos informacinėje sistemoje (SPIS)) ir kt.

Isigaliojimo data – 2022-01-01. Papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės.

Numatoma nauda. Bus sudarytos aiškesnės ir palankesnės sąlygos jaunoms šeimoms gauti finansinę paskatą, įsigyjant pirmąjį būstą, ir kuriantis joms regionuose.

Derinimas. Projektui Finansų ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Lietuvos savivaldybių asociacija pritarė be pastabų. Projektas patikslintas pagal Teisingumo ministerijos, Lietuvos bankų asociacijos, Socialinių paslaugų priežiūros departamento pateiktas pastabas (suderinta darbo tvarka).

Atitiktis Vyriausybės programai – atitinka Vyriausybės programos siekius pritraukti papildomų investicijų į regionus, skatinti jaunimo verslumo iniciatyvas regionuose, verslo ir socialinius projektus, kuriančius darbo vietas regione, skatinsime tolygų kvalifikuotų specialistų pritraukimą į miestus ir regionus (131.4, 14 p.).

Dalykinio vertinimo išvada.

Projektą siūlome **svarstyti tarpinstituciniame pasitarime** ir patikslinti, įvertinus Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pateiktas pastabas ir pasiūlymus.

Socialinės politikos grupės patarėja

Daiva Buivydaite-Garbštienė

tel. 8 706 63853, el.p. daiva.buivydaite@lr.lt